Onderschrijding budgetten Inkomensondersteuning 2024

Aanleiding

Naar aanleiding van de behandeling van de eerste tussenrapportage in de vergadering van 8 juli 2024 van de stedelijke commissie Bestuur en middelen is vanuit de raad de volgende vraag gesteld:

> “Op pagina 10 wordt een overschot gemeld op de inkomensondersteuning. We willen graag een toezegging dat er een toelichting komt in de kamer EWIO om hier inhoudelijk over door te praten. “

Deze toezegging is gegeven en de toelichting staat gepland voor 21 oktober 2024. Dit stuk is de basis voor deze toelichting.

Budgetteren

In de begroting schat de gemeente in hoeveel geld dat jaar nodig is voor een bepaald onderdeel. Voor een aantal onderdelen is dat op basis van afspraken, voor andere onderdelen een inschatting. Geld dat niet is uitgegeven voor deze onderdelen is en blijft uiteindelijk geld dat ten goede komt aan inwoners van Enschede.

Structurele subsidies

Elk jaar maakt de gemeente afspraken met instanties over hun dienstverlening aan inwoners van Enschede. Deze afspraken liggen vast in de subsidiebeschikking (en ook in de begroting) en na afloop van een jaar wordt gecontroleerd of de afspraken zijn nagekomen en de doelstellingen behaald. Als de voorwaarden niet gehaald worden, dan wordt subsidie teruggevorderd. In basis zijn ook structurele subsidies tekortensubsidies: als gemeente dekken we het exploitatietekort. Heeft een instantie andere inkomstenbronnen die de exploitatie dekken, dan hoeft de gemeente minder bij te dragen.

Open einde regelingen

Bij open einde regelingen moet de gemeente iedereen die voldoet aan de voorwaarden en zich meldt, toelaten tot de regeling. Dat geldt voor de bijzondere bijstand en de collectieve zorgverzekering. Voor de begroting maakt de gemeente een inschatting van het aantal mensen dat dat jaar gebruik gaat maken van de regeling.

Algemene subsidieverordening

Op basis van een subsidieverordening kan een instantie een (incidentele) subsidie aanvragen. Aanvragen hiervoor worden beoordeeld. Na goedkeuring kan bij voldoende budget het bedrag uitgekeerd worden. Is het budget op, dan kan geen subsidie meer worden verstrekt voor dat jaar. Vragen minder instanties subsidie aan, dan kan budget overblijven. Deze budgetten kunnen niet voor andere onderwerpen ingezet worden, maar vloeien terug naar de algemene middelen.

Budgetten en onderschrijdingen

De vragen die zijn gesteld over de onderschrijdingen naar aanleiding van de UM-rapportage gaan over de volgende items:

Tabel 1Budget 2024, UM-1 overschot

x1.000	Budget 2024	UM-1 overschot
Energietoeslag	4.281	3.788
Bijzondere bijstand	3.873	1.084
Totaal Bijzondere bijstand	**8.154**	**4.872**
Collectieve ziektekostenverzekering	2.509	180
Leergeld	1.626	
Terugvordering restant subsidies Oekraïeners en inkomensgrens naar 130% bij Leergeld		334
Kledingbank	131	26
Minder subsidie aangevraagd armoedepartners en empowerment		119
Sociaal Maatschappelijke Participatie jongeren	123	110
Overige inkomensvoorziening		67

De meeste budgetten worden jaarlijks automatisch geïndexeerd met loon- en prijscompensatie. Daarnaast moet de gemeente risico's van open einde regelingen inschatten en afwachten welke subsidieaanvragen binnenkomen. Op een aantal posten in bovenstaande tabel zijn in eerdere jaren overschrijdingen geweest (bijv. collectieve ziektekostenverzekering).

Energietoeslag

Verloop 2023-2025	Bedrag x1.000	Toelichting
jaarrekening 2023	4.281	In de jaarrekening staat dat bijna 4,3 miljoen over is van de energietoeslag-gelden
uitgaven 2024	-493	In de eerste maanden van 2024 is hiervan 493.000 uitgegeven
UM-1	3.788	Dat leidt in de eerste UM-rapportage tot een overschot van bijna 3,8 miljoen
Vervolg uitgaven 2024	-53	In de tussentijd is nog 53.000 uitgegeven in 2024
Zomernota	-3.400	Met de Zomernota heeft de raad besloten om 3,4 miljoen in te zetten voor het middelenkader 2025
UM-2	334	Daarmee blijft nu nog 334.000 over

De energietoeslag 2022 en 2023 waren bedoeld voor een bedrag van €1.300 per huishouden met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum (WSM). Daarvoor zouden de gemeentes voldoende budget krijgen. Achteraf is gebleken dat het geld van het Rijk voor de gemeente Enschede meer was dan nodig voor de hele doelgroep met een inkomen tot 120% WSM. Dit soort inschattingen is lastig van te voren te maken. Zo werden begin dit jaar pas de inkomenscijfers van 2022 bekend gemaakt via het CBS. Hierdoor weten we dat we in Enschede nagenoeg de hele doelgroep hebben bereikt.

Begin 2023 is een voorschot genomen op de energietoeslag 2023: €400 werd uitgekeerd aan de doelgroep 2022. Eind 2023 bleek dat een deel van die doelgroep 2022 nu geen recht meer had op energietoeslag. Toen is een nieuwe doelgroepberekening gemaakt en deze huishoudens kregen €900. Een deel van de huishoudens heeft dus €400 gehad in 2023, een deel €900 en een deel €1.300. Het grootste deel van het overschot is dan ook van de energietoeslag 2023.

Collectieve ziektekostenverzekering

De doelstelling voor de collectieve ziektekostenverzekering ligt al enkele jaren op 50% deelname vanuit de doelgroep. Dat halen we net niet: we zitten op 48%. Die 2% verschil scheelt ongeveer €90.000 aan kosten. Elk jaar proberen we met voorlichtingsbijeenkomsten, spreekuren, folders en direct aanschrijven van mensen het aantal deelnemers weer te verhogen. In 2025 breiden we het aanbod uit met de GarantVerzorgd Light, een verzekering op basis van de budgetpolis van Menzis. Op deze polis zit geen gemeentelijke bijdrage, maar Menzis geeft hierop wel een collectiviteitskorting.

Wat ook van invloed is, is de omvang van de doelgroep. Bij de energietoeslag is al gebleken dat het moeilijk te voorspellen is of en hoeveel de omvang van de doelgroep stijgt of daalt. Bij stijging van de armoede, kan dit budget opeens wel helemaal nodig zijn.

Terugvordering subsidies Leergeld

Subsidies zoals voor de Voedselbank, Kledingbank en Stichting Leergeld zijn structurele subsidies. Deze organisaties hebben inmiddels jarenlange ervaring met het aanvragen van subsidies. Soms blijkt achteraf dat deze organisaties andere bronnen hebben kunnen aanboren. Dan hebben zij minder nodig dan bij de gemeente geraamd staat.

Stichting Leergeld Enschede heeft de afgelopen jaren twee extra subsidies gekregen: voor de kinderen van Oekraïners en voor de doelgroep huishoudens met een inkomen tussen 120% en 130% WSM. Gemeentelijke subsidies zijn tekortensubsidies: een overschot vloeit dan altijd weer terug naar de gemeente. Het overschot van 2024 is dus niet op de subsidie van 2024, maar op twee oudere subsidie-onderdelen, namelijk de subsidie voor de doelgroep Oekraïners en voor een inkomen tot 130% WSM.

Voor 2024 en 2025 krijgt Leergeld de extra subsidie zoals afgesproken bij de evaluatie van de kadernota RMJI, voor het vergroten van het bereik.

Oekraïners

Deze groep heeft een uitzonderingspositie en mag werken. Dat is redelijk succesvol en daarmee zaten veel huishoudens al snel boven de inkomensgrens van 120% WSM. Daardoor was veel minder geld nodig dan van te voren was ingeschat.

130% WSM

Mensen met een inkomen tussen de 120% en 130% WSM zijn een redelijk nieuwe doelgroep voor het gemeentelijke armoedebeleid. Slechts enkele tientallen huishoudens hebben hulp gevraagd van Stichting Leergeld Enschede. Dat was veel minder dan begroot en het restant van deze subsidie is teruggevorderd.

Kledingbank

De Kledingbank is dit jaar verhuisd naar De Vlecht, aan de Haaksbergerstraat. De huurkosten hiervan zijn hoger dan voor hun vorige locatie. Voor De Vlecht was een ton beschikbaar om de extra woonlasten voor de huurders op te vangen. Deze ton is pas in het budget van de Kledingbank gezet nadat de subsidie voor 2024 al was toegekend.

Kledingbank heeft inmiddels extra subsidie aangevraagd voor deze kosten en daarmee is deze onderschrijding aan het eind van het jaar weg.

Minder subsidies aangevraagd

Hieronder vallen onder meer de subsidies aan het Fonds Bijzondere Noden Enschede (FBNE), de Voedselbank en de subsidieverordening Kinderen in hun kracht (Empowerment). FBNE heeft voor 2024 €55.000 minder subsidie aangevraagd dan in sommige voorgaande jaren. Dat betekent niet dat zij minder doen voor de inwoners van Enschede, maar dat zij ook andere inkomsten hebben. Ook de Voedselbank vroeg minder aan: hiervan is ruim €20.000 overgebleven.

Nieuwe initiatieven zijn er, maar het is lastig om een aanvraag goed te omschrijven volgens de eisen van een subsidieverordening en om de benodigde stukken goed aan te leveren. Hierdoor haken soms organisaties af.

Bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand wordt naar noodzaak en draagkracht verstrekt, conform de huidige beleidsregels. De doelgroep is daarmee groter dan de huishoudens met een inkomen tot 120% WSM. Dit is een open einde regeling. Stijgt het aantal huishoudens in die groep, dan stijgen ook de kosten voor bijzondere bijstand. De afgelopen jaren is de doelgroep gedaald, maar voor 2025 wordt een lichte stijging verwacht. Voor 2025 is ook een budgetcorrectie opgenomen, die meer recht doet aan het niveau van de aanvragen van de afgelopen jaren. Een eventuele stijging van de kosten moet worden opgevangen.

Vorig jaar zijn de kosten voor bewindvoering met ruim drie ton afgenomen (van 3,6 naar 3,3 miljoen). Dit komt doordat vanaf 2023 geen BTW meer bewindvoering bij problematische schulden betaald hoeft te worden. Ook zijn er minder mensen met bewindvoering.

Ook is een noodfonds energie ingesteld wat mogelijk tot minder aanvragen bijzondere bijstand voor woonlasten heeft geleid. Van dat noodfonds valt nu 1,2 miljoen vrij. Dit valt terug naar de algemene middelen en is daarmee onderdeel van het resultaat 2024.

In 2023 is er een actie vanuit Fysiek geweest, waarbij 1.000 huishoudens een waardebon kregen voor de aanschaf van een energiezuinig witgoed-apparaat. Hoeveel invloed dat heeft op de bijzondere bijstand is moeilijk in te schatten.

Sociaal maatschappelijke participatie

Zie evaluatie

Overig

Onder deze noemer valt een aantal budgetten voor onder meer communicatie, het budget adviesteam, de huisvesting van de armoedepartners: sommige budgetten worden overschreden, sommige onderschreden.